

1980'Lİ YILLARDAN GÜNÜMÜZE TÜRK YAZILI BASININDA ÇOCUK OLGUSU*

Dr. Gökhan BAK**

Özet

Toplumların geleceğini inşa edecek olan çocuklar, günümüz iletişim ekseninde çok önemli bir yer teşkil etmektedirler. Bilhassa yazılı basın, görsel basına göre, haberi daha detaylı irdeleyip ele alabildiği için, çocuk konulu haberlerde yer alan temsiller, bir toplumun ya da medya organının çocuğa bakış açısını yansıtabilmekte, o toplumla ilgili önemli ipuçları da verebilmektedir. Geleceğin teminatı olarak tarihin bütün dönemlerinde ve her toplumda çok önemli yeri olan “çocuk olgusu” özellikle yazılı medyada farklı şekillerde yansıtılmıştır. Haber unsuru olarak yazılı medyada farklı şekillerde sunulan çocuk olgusu, yer alış biçimlerine göre de önem arz etmektedir.

Çalışmanın evrenini Türk yazılı basını oluşturmaktadır. Basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda; Türk yazılı basınında yer alan biri kitle gazetesi olan Milliyet gazetesi ve diğeri fikir gazetesi olan Cumhuriyet gazetesinde yer alan 1985, 1995, 2005 ve 2015 yılları, 1-31 Mart tarihleri arasında yayınlanan çocuk haberleri taranarak, “çocuk olgusu” içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Gazetelerde yer alan çocuk haberleri; konularına, cinsiyete, bulunduğu fiziksel çevreye, fotoğraf unsurunun kullanılıp kullanılmadığına, mekânsal dağılımına ve çocuk kimliklerinin açıklanma durumuna göre ayrılarak, farklı boyutlarıyla ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Çocukluk, Çocuk Odaklı Habercilik, Türk Yazılı Basını.

THE CHILD PHENOMENA IN TURKISH PRINTED MEDIA FROM 1980'S UNTIL NOW

Abstract

Children who construct the future communities play an important role in the communication are a nowadays. Compared to visual media, printed media is able to scrutinize the news in a more detailed way or to reflect the point of view about children and give important clues about the community. As the warranty of the future, in every era of history and every community “child phenomena” have been depicted in different forms in printed media. Also as means of news, differently presented childphenoma in printed media becomes more of an issue.

The Turkish printed media forms the scope of the study. Simple random sampling method is used. At this juncture, news about children are scanned and analysed as “child phenomena” by using content analysis method which were published from 1-31 March in 1985, 1995, 2005 and 2015 in the mass newspaper named “Milliyet” and an idea newspaper named “Cumhuriyet”. The news about children are separated into subject matter, sex, physical environment, whether photography were used or not, spatial range and revealed child identity and the news are handled in different dimensions.

KeyWords: Child, Childhood, Child-Centered Journalism, Turkish Printed Media.

Giriş

Toplumların geleceğini inşa edecek olan çocuklar, günümüz iletişim ekseninde çok önemli bir yer teşkil etmektedirler. Bugünün nesillerinin ruhsal ve fiziksel açıdan sağlıklı gelişebilmesi, onlara sağlanan koşul ve ortamın niteliklerine bağlıdır. Dolayısıyla çocukların toplum içinde yaşadıkları olumsuz olay ve durumlar, zorluklar, haksızlıklar, yaptırımlar ve tüm bunların dile getirilmesi, kamuya aktarılması son derece önemlidir. Bilhassa yazılı basın, görsel basına göre, haberi daha detaylı irdeleyip ele alabildiği için, çocuk konulu haberlerde yer alan temsiller, bir toplumun ya da medya

* Bu çalışma, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü “1980’li Yıllardan Günümüze Türk Yazılı Basınında Çocuk Olgusu” adlı doktora tezinden türetilmiştir.

** İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, gokhanbak2010@hotmail.com.

organının çocuğa bakış açısını yansıtabilmekte, o toplumla ilgili önemli ipuçları da verebilmektedir.

Çocuk ve çocukluk, sadece biyolojik ve fiziksel yönleriyle değil, toplumsal açıdan da ele alınabilen konular olmalıdır. 21. yüzyılın modern demokratik toplumlarının medya-toplum ilişkileri sorgulandığında, özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde kitle iletişim sistemlerinin, eğitici bir rol üstlenmediği, aksine toplumsal yapıyı olumsuz yönde etkileyici örnekleri oldukça fazla kullanarak olumsuz bir yayın anlayışı sergilediği gözlemlenmektedir.

Kitle iletişim araçlarının temel yapıtaşlarından olan yazılı basın içerisinde yer alan gazeteler; bireylerin olumsuz olarak etkilenebilecekleri olay ve kurguları, manşetlerine, fotoğraflarına, içerik ve anlatımlarına taşıyabilmektedirler. Bunu yaparken de, gerek medya patronlarının ‘tiraj kaygısı’, gerekse okur ilgisini çekmek amacıyla; trajik veya dramatik bir konu ya da olayın haberi söz konusu ise, belli başlı kalıpları, haber dilinde gelişigüzel kullanabilmekte, kullanılan görsellere ‘salt okurun dikkatini çekmek uğruna’ dikkat etmemekte, haberin içeriğinde geçen öznelerle ilgili her zaman ‘hassas’ yaklaşmamaktadırlar. Oysa gazeteler, gündemden bahsederken, toplumsal sorunlar hakkında da toplumu bilgilendirme ve bunu yaparken de söz konusu problemlere alternatif çözümler geliştirebilme görevini unutmamalıdır.

Tüm bu anlatılanların kapsamında, basın ve çocuk birlikte düşünüldüğünde, istenmeyen durumlar ile karşı karşıya kalılabilmektedir. Örneğin çocuk haberi yapılırken, bazı toplumsal ve sosyal değerler unutulabilmekte, yasal ilkeler ve etik kurallar ihlal edilebilmektedir. Bu durum, çocuk istismarında medyanın da etkisi olduğunu doğrular niteliktedir. Çünkü kamuoyu tarafından, taciz, cinsel istismar, fiziksel ve ruhsal yıpratma gibi konular daha çok okunmakta; gazeteler de, çocuk hakları, çocuk istismarını önlemede izlenecek yollar gibi konulara yer vermek yerine, yukarıda sözü edilen konularda daha çok haber yapmaktadırlar.

Kitle iletişim araçları, bireysel ve toplumsal hayatta olduğu kadar, çocukların hayatlarında da çok önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple de, geçmişten günümüze literatür incelendiğinde, genellikle medyanın çocukların davranışları üzerindeki etkilerinin araştırıldığı göze çarpmaktadır. Oysa medyanın etkisinin yanında, çocuk unsurunun medyada nasıl yer aldığı ve alması gerektiği konuları da tartışılmalıdır. Bu sebeple bu çalışmada, çocuklarla ilgili haberlerin, görsellerin nasıl kullanıldığı araştırılmış, örnek olarak iki gazete; Milliyet ve Cumhuriyet seçilmiştir.

Çocukların suça itilmeleri, şiddet ve çocuk suçları gibi konular, farklı uzmanlık konuları olduğundan, bu çalışmanın kapsamı dışında tutulmuş; çocuklarla ilgili haberlerin geçmişten günümüze nasıl bir değişim ve dönüşüm geçirdiği üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çocuk, her toplumda ve tarihin her akışında farklılık gösteren bir olgudur. Yazılı basında çok farklı şekillerde yer alan çocuk olgusunun 1980’li yıllardan günümüze Türkiye’de nasıl yansıtıldığı, haber içeriğinde fotoğraf unsurunun kullanılıp kullanılmadığı, yurt içi ve yurt dışı haberleri olarak ne kadar yer aldığı, hangi mekânlarda

tasvir edildiği, haber içeriklerine göre; spor, eğitim, siyaset, kültür vs. gibi alanlarda nasıl ele alındığı bu araştırmayla ortaya konmaya çalışılmıştır.

Başka bir deyişle, çocuklarla ilgili haberlerin yazılı basında veriliş biçimi, bu haberlerin değerlendirilmesi, çocuk haberleri ile ilgili yazılan yorum yazıları, çocuk olgusunun kamuya aktarılması sürecinin önemli bir göstergesi sayılmalıdır. Çocuk teması taşıyan haberlerin topluma doğru ve sağlıklı aktarılması konusu; bu haberler hakkında konuşulduğu, yazıldığı, eleştirildiği ve haberler gündemi oluşturduğu için, büyük önem taşımaktadır. Bir toplumun çocukları, o toplumun gelecek nesilleri ve potansiyel bireyleridir. Çocuk temasının basında yer alış şekli, toplumsal yapı hakkında da fikir verdiğinden, çocukların basında yer alış şekli önemlidir. Bu çalışma da, bu amaçla hazırlanmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmada; Türk yazılı basında yer alan gazetelerden kitle gazetesi olan Milliyet ile fikir gazetesi olan Cumhuriyet gazetelerindeki çocuk haberleri incelenmiştir. Bu inceleme yapılırken, 1985, 1995, 2005 ve 2015 yıllarının 01-31 Mart tarihleri arası esas alınmıştır. Bu tarihlerde yayınlanan Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerindeki çocuk olgusu, içerik analizi yöntemiyle incelenmiş bu iki gazeteden ilgili tarihlerde elde edilen veriler kullanılarak yorumlama yapılmıştır.

Bu araştırma, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinin yukarıda belirtilen tarih aralığı ve sadece çocuk temalı haberleri ile sınırlıdır.

Ayrıca incelenen gazetelerin köşe yazıları ve ekleri analiz dışında bırakılmıştır. Çözümleme ana gazeteye ve haber metinlerine uygulanmış; böylece gazeteler arasında temsil açısından da bir denge sağlanmasına çalışılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada 1980'li yıllardan günümüze örneklem kapsamında değerlendirilen aylar bazında incelenen çocuk haberlerinin yazılı basında nasıl yer aldığı incelenmiştir. Çalışmanın kuramsal çerçevesini, yazılı ve elektronik ortamdaki literatür taraması oluşturmaktadır. Çocuk olgusu, tarihsel süreçteki gelişimi, Türkiye ve dünyadaki yasal düzenlemeler ve çocuk haberlerine ilişkin bakış açısı; geniş bir literatür taraması sonucu ulaşılan kaynaklardan destek alınarak, kavramsal bir çerçeve içerisinde ele alınmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın teorik kısmından sonraki bölümü, içerik analizinden oluşmaktadır. Bilindiği gibi içerik analizi, günümüz medya metinlerinin çözümlenmesinde en yaygın kullanılan tekniklerin başında gelmektedir. Bu sebeple, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinin 1985, 1995, 2005 ve 2015 yıllarının, 1-31 Mart tarihleri arasındaki yayınları taranıp, çocuk olgusu içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Araştırmanın Örnekleme

Çalışmanın evrenini Türk yazılı basını oluşturmaktadır. Basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak; Türk yazılı basında önemli bir kitle gazetesi olan Milliyet ve önemli bir fikir gazetesi olan Cumhuriyet gazetelerindeki çocuk konulu haberler

incelenmiştir. Örneklem kapsamına alınan gazetelerde çocuk olgusu, içerik analizi kapsamında ele alınmıştır.

1.Çocuk Olgusu ve Çocuk Odaklı Habercilik

1.1.Çocuk Olgusu

Çocuk ve çocukluk ile ilgili yapılan araştırmalar, gerek çocuk olgusuna bakış açısının, gerekse çocuğun toplumda yer alış şeklinin zaman içinde, değiştiğini göstermektedir. “Çocuk, biyolojik özellikleri itibarıyla tüm dünyada ortak bir bakışı yansıtırken çocukluk, tarihsel ve kültürel inşadır” (Ercan, 2014: 16).

Ailenin temel taşı, geleceğin taşıyıcısı olan çocuğun kısa tanımı yapılmak istenirse; evli bir erkek ve bir kadının oluşturduğu ailenin en küçük ferdi olarak tanımlanabilir (Pembecioğlu, 2006: 12-14). Başka bir tanıma göre, çocuk; “bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan. Çocukluk, çocuk olma durumu, insan hayatının bebeklik ile ergenlik arasındaki dönemi” olarak tanımlanmaktadır (Polat, 2001: 62). “Çocukluk dönemi bedensel, ruhsal, fiziksel ve toplumsal gelişmenin hızla sürdüğü bir dönemdir” (Ziyalar ve Salihoğlu, 2010: 122).Bireyin anne ve babasına bağlı olduğu dönem olan çocukluk döneminde; aile içerisinde sağlam iletişim ortamının olması çok önemlidir. Bu şekilde yetişen çocuklar sağlam kişilik yapısına sahip olurlar (Büyükbaykal, 2007: 34). Çocukluk dönemi içerisinde bireyler, kendi kimlik ve değer yargılarını oluşturup, çevresindeki değişimlere bilinçli bir şekilde yaklaşır ve diğer bir bölüm olan yetişkinliğe hazırlanır (Öcel, 2001: 20).

“Çocukluğun keşfi modern zamanları işaret etmekle birlikte toplumsal ve kültürel farklılıklara göre zamanla değişim göstermiştir. Bu çerçevede çocukluk, bir yaşam evresi ve bir imgeler bütünü olarak ekonomik ve siyasal süreçlerden etkilenmiştir” (Ercan, 2014: 16). Zamanla değişim gösteren çocukluk; siyasal ve ekonomik süreçlerden etkilendiği gibi her kesime göre de farklılıklar göstermektedir. “Çocukluk imgesi, başta toplumsal sınıf olmak üzere din ve mezhep, etnik köken, bölge ve il, aile tipi, mesleğe göre farklılıklar arz eder. Hemen her kesimin çocuk ve çocukluğa ilişkin farklı tanım, rol modeli ve beklentileri vardır” (İnal, 2015: 17).

Çocukluk yüzyıllardır üzerinde tartışılan ve önemsenen bir alan olmuş; çocuğun kim olduğu, nasıl yetiştirilmesi gerektiği, sağlığı, eğitimi, geleceği hakkında farklı alanlarda araştırmalar yapılmıştır. “Çocukluk insan hayatının kök saldıği evredir. Bu nedenle çocukluk, geleceğin rüyasıdır” (Şirin, 2012: 85).

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS); Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilmiştir. 26 Ocak 1990 tarihinde imzalanmış ve de 2 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşme, 14 Eylül 1990 tarihinde Türkiye tarafından imzalanmıştır. TBMM’de Aralık 1994 tarihinde onaylanarak, 27 Ocak 1995 tarihli 22184 sayılı resmi gazetede yayımlanarak kabul edilmiştir. İlgili sözleşme hükümleri gereği de çocuk olma üst sınır yaşını 18 olarak belirlenmiştir. Yetişkinlerden her konuda daha çok korunmaya ihtiyacı olan çocukların kanundaki yeri de ayrıca gözetilmiştir. Ülkemizde de, on sekiz yaşın altında bulunanlar

çocuk olarak kabul edilmekte ve adli işlemleri Türk Ceza Kanununa göre Çocuk Mahkemelerinde yürütülmektedir (Kocadaş, 2007: 162).

Çocukluk tarihi, Fransız araştırmacı Philippe Ariès'in 1960 yılında yazdığı "Centuries of Childhood: A Social History of Family" adlı çalışmasıyla başlamıştır. Bu çalışmasıyla çocukluk duygusunun önemi üzerinde durmuştur. Çocukluk duygusunun kendine has bir yerinin olduğunu, çocuk sevgisinden farklı anlamlar taşıdığını, önemli bir varlık olarak yerini aldığını belirtmiştir. Batı'da Ortaçağ'da bu çocukluk duygusunun olmadığını, 17. yüzyıldan itibaren sanayileşme, okullaşma gibi toplumsal değişimler ve gelişmelerle ortaya çıktığını vurgulamıştır. Çocukluk tarihiyle ilgili araştırmalar Ariès ile birlikte Fransa'da başlayarak, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nde gelişmiştir (Onur, 2007: 111).

Çocukluk dönemi, toplumlara ve kültürlere göre farklılık gösterdiği için, çalışmada yasaların ve uluslararası standartların kabul ettiği çerçevede ilerlemek faydalı olacaktır. Çalışmada çocuk kavramı, tarihsel süreçte, psikolojik ve sosyolojik yönleriyle ele alınmış, modern hayattaki yerine de değinilmiştir.

1.2. Tarihsel Süreçte Çocuğa Bakış

Yapılan literatür araştırmalarından da anlaşıldığı üzere, eski yüzyıllara ait çocuk kavramıyla ilgili bilgi, neredeyse yok denecek kadar azdır. Bunun sebebi, yazılı olmamasına bağlanabilir.

Antik Yunan'da çocukluk kavramının net olmadığına dair ibareler mevcuttur. Çocuklar ve gençler için kullanılan sözcükler belirsizdir, bu sözcüklerin hangi yaş grubuna hitap ettiği anlaşılamamıştır. Ayrıca Antik Yunan'dan günümüze kadar gelen çocuk heykeli olmadığından çocuk resimlerinin yapılmadığı gözlemlenmektedir (Dikmen, 1998: 20).

Romalılar dönemine bakıldığında, Romalıların Eski Yunan düşüncesine üstün bir çocukluk bilincini geliştirdiği ve Eski Yunanlılardan okul fikrinaldığı görülmektedir (Postman, 1995: 20). Ayrıca Romalılar sık sık çocuk figürlerini sanat eserlerinde kullanmışlar ve sıra dışı çocukluk anlayışını bu eserlerinde yansıtmışlardır (Alver, 2004: 131).

Ortaçağda çocuğun yedi yaşına kadar giren bir bebeklik döneminden sonra yetişkinler dünyasına girdiği bir dönemi vardır. Çocukların kendilerine has oyuncakları, kıyafetleri, besinleri yoktur. Çocuğu anlatacak yetişkinlerin özel sözcükleri bile mevcut değildir. Yedi yaşından sonra doğrudan yetişkinler dünyasına giren çocuklar minyatür yetişkinler olarak görülmüştür (Onur, 2007: 148). Ortaçağda çocuklara kötü davranılmış, sert disiplin kuralları uygulanmış ve cezalar verilmiştir. Ayrıca kölelerin çocukları hayvanlarla birlikte yaşamış ve çalışmıştır (Elkind, 1999: 36). Ortaçağ boyunca kilise, çocuğu günahkâr olarak kabul etmiş, çocuğun bütün davranışlarında ilk günahın izlerini bulmaya çalışmış, çocuğun kalbinden bu günahın izlerini ve kötülüğünü atmanın en iyi yolunun değnek kullanılmasıyla olduğunu savunmuştur (Bumin, 1983: 12).

Çocukluğun keşfi 13. yüzyılda başlamış, bu gelişim sanat tarihindeki eserlerde 15. ve 16. yüzyılda çizilmiş ve tasarlanmıştır. Bu eserlerin bolluğu 16. yüzyılın sonu ve 17. yüzyılda kendini göstermiştir (Aries, 1970: 47). Çocukluk kavramı rönesansla

birlikte kullanılmaya başlanmıştır. Aydınlanma çağında bugünkü içeriği kazanmıştır (Postman, 1995: 8). 16. ve 17. yüzyıllardan sonra çocukluk okula gitmeyle tanımlanmıştır (Postman, 1995: 53-58).

Fransız tarihçi Ariés, modernlikle beraber çocukların yetişkinlerden farklı olduğu farkındalığının geliştiğini ve bunun modern bir keşif olduğunu belirtmiştir (Demir Gürdal, 2013: 6). 18. yüzyılla birlikte çocuk ailelerin merkezinde yerini alarak, yalnız geleceğiyle değil varlığıyla da konu olmaya başlamıştır (Tan, 1994: 19).

Gutenberg'in matbaayı bulması ile gelişen çocukluk fikri ya da çocukluk, bazı dönemlerde yokolma aşamasına gelse de asla ortadan kaybolmamıştır. 18. yüzyılda sanayileşmeyle işgücü ihtiyacı artmış bunun sonucunda da ucuz işgücü olan çocuklar çalıştırılmıştır (Postman, 1995: 71-72). Sanayi devrimi sonucu fabrikalaşma yaşanmış, bundan çocuklar olumsuz etkilenmiştir. Fabrikalarda çalıştırılan çocuklar için 19. yüzyıl tarihe çocukların örselendiği ve yıpratıldığı bir yüzyıl olarak geçmiştir (Köker, 2007: 8-9).

20. yüzyıl, öncesinde telgrafın ve telefonun icadıyla başlayan dönemin ardından, televizyonların kullanılmaya başlandığı, internet ağının olduğu iletişim teknolojilerinin yaşandığı yüzyıldır (Yalçın, 2003: 80). “Günümüzün en etkili iletişim araçlarından olan internetin yazılı, görsel ve işitsel medya araçlarının tamamını içinde, barındırması iletişim açısından önemli bir özelliktir. Ayrıca karşılıklı iletişime ve etkileşime dayanan bir iletişime dayanan bir iletişimin olması, internetin her alanda popüler olmasına neden olmuştur” (Bostancı, 2012: 109). Çocuklar tarafından da internet etkin şekilde kullanılmıştır. “İnternet, bilgi teknolojilerinin de yardımı ile elektronik iletişimin sağlandığı bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu elektronik iletişim aracı teknolojik gelişmelerle birlikte yaşam koşullarını yeniden yapılandırarak yaşam tarzlarını şekillendiren etkili bir araç olarak gündelik hayatın içinde oldukça önemli bir yer edinmiştir” (Bostancı, 2012: 109). Gündelik hayatın vazgeçilmezi olan internet hizmeti, çocukların hayatını olumlu olduğu kadar olumsuz da etkilediği için; yetişkinler tarafından kontrollü olarak çocukların kullanımına sunulmaktadır.

“20. yüzyılın başlarından itibaren çocuklara ait olumsuz ilgiler modern aile ile birlikte değişmeye başlamıştır” (Ercan, 2014: 16). 20. yüzyılda çocuk önemli bir yere sahip olmuştur. Yetişkinlerden farklı sosyal, biyolojik ve psikolojik ihtiyaçları ve gereksinimleri vardır. Çocuklar yarının yetişkinleri oldukları için değil bugünün çocukları oldukları için farklı bir öneme ve değere sahiptirler (Dikmen, 1998: 26). Çocuğun, küçük bir yetişkin olarak değerlendirildiği dönemin artık geride kaldığı, kendi mantığı ve kendi ihtiyaçlarıyla varlığını sürdürdüğü bir dönemdeyiz. Çocuk, gelişmekte olan, umut dolu, canlı bir insan varlığıdır. Çocukluk dönemini gelişerek ve öğrenerek geçiren çocuğun kendisine olduğu kadar içinde bulunduğu topluma da faydasının artacağı bilinmektedir (Akyüz, 2015: 1).

1.3. Pedagojik Açıdan Çocuk

Modern bilim ve teknolojinin gelişmesi ve okullaşma olgusu, özellikle çocuk pedagojisinin, çocuk sağlığının, çocuk psikolojisinin gelişimini sağlamış; modern çocukluk kavramını inşa etmiştir (Demir Gürdal, 2013: 8).

Çocuğun gelişim süreci; 0-2 yaş aralığı bebeklik dönemi, 3-6 yaş aralığı ilk çocukluk dönemi, 7-11 yaş aralığı son çocukluk dönemi ve 12-18 yaş aralığı ergenlik dönemi olarak ayrılmaktadır (Büyükbaykal, 2007: 34). Daha detaylı bir şekilde çocuğun gelişim süreci ayrıldığında; Bebeklik Dönemi (Süt Çocukluğu Dönemi: 0-12 ay arası), Erken Çocukluk Dönemi (Özerklik dönemi: 12-36 ay arası), Oyun Çocukluğu Dönemi (3-6 yaş arası), Okul Çocukluğu Dönemi (6-11 yaş arası), Ergenlik Dönemi (Adölesan, Gençlik Çağı Dönemi: 12-21 yaş arası) olarak incelenmektedir. Bebeklik dönemi; bebeğin ilgi ve sevgiye ihtiyacının en yoğun olduğu, beslenme, hızlı büyüme ve anneye bağlanma şeklinde devam eden dönemdir. Erken çocukluk dönemi; bir yaşından itibaren çocuğun yürüdüğü, konuşma yeteneğini artırdığı, çevresini araştırmaya çalıştığı dönemdir. Oyun çocukluğu dönemi; bilişsel gelişiminde artışın yaşandığı, benlik duygusunun oluştuğu, inatçılığının azaldığı, söz dinlemeye başladığı ve enerjisinin bitmez tükenmez hal aldığı dönemdir. Okul çocukluğu dönemi; cinsel kimliğin belirginleştiği, kız ve erkeğin kendi özelliklerini kazandığı, iyi kötü ayrımı yapabilen, süper egosunun geliştiği dönemdir. Ergenlik dönemi; büyümenin hızla yaşandığı, cinsel gelişimin tamamlandığı, hangi kimlikte ve ne olmak istendiğinin sorgulandığı dönemdir (Bak, 2011: 134-152).

Çocuğun hayatındaki ilk altı yıl çok önemli bir dönemdir. Bu dönem; çocuğun kişilik yapısını şekillendiren, okul yaşantısından iş hayatına kadar çok geniş yelpazede insan ilişkilerinin ve davranışlarının nasıl gelişeceğini belirleyen, beceri ve zekâsının önemli derecede geliştiği devredir (Saygılı, 2013: 11-12).

Ergenlik dönemi ise; çocukların çocukluk dönemini yavaş yavaş bitirdiği, yetişkinliğe doğru hızlı adımlar attığı, inişli çıkışlı duygular yaşadığı, bir günün bir gününe tutmayan yapıya sahip oldukları, sözlerinde tutarsızlık görüldüğü, bunları yaparken bilinçli olarak değil bulunduğu dönemin geçiş süreci yüzünden yaptığı bir devredir (Yüksel, 2014: 30).

1.4.Sosyolojik Açıdan Çocuk

Çocukluk tarihi ve çocuk sosyolojisi gibi birçok bilim dalı, çocukluğun sürekli bir değişim içinde olduğunu kabul etmiştir. Bu değişimde, çocukların; yetişkinlerden zamanla ayrılması ve kendine has bir anlam kazanan bir varlık olarak kendini göstermesi etkili olmuştur. Bunun yanı sıra çocukların gerçekleri sadece yetişkinler, televizyon ve okul vasıtasıyla tanıyabildiği “kurumsallaşmış” bir çocukluk ortaya çıkmıştır. 20. yüzyıl bazı yazarlarının “korunmuş çocukluk” adını verdiği bu olgu, çocukların dış dünyayla bağlantısını sınırlandırmıştır (Onur, 2007: 151).

Çocuk olgusu ve çocukluk kavramıyla ilgili olarak, eski yüzyıllardan günümüze kadarki olan süreçte, her toplumun ve kültürün çocuğu tanımlama şekli, çocuğa verdiği değer ve bakış açısı farklılık arz etmiştir.

Batı’da, Rönesans ve Reform ile çocuğa olan ilgi artmış, çocuğa yönelik tutumları etkilemiştir. Çocukla ilgili doğuştan kötü (günahkâr) ve doğuştan iyi (masum) çocuk kavramı tarih boyunca varlığını devam ettirmiştir (Onur, 2007: 97).

Batıda çocuğa bakış açısı bu şekilde değişirken, durum Selçuklu ve Osmanlılarda daha farklıdır. Selçuklulardaki “gulam” ve Osmanlı’daki “devşirme” sistemleri,

çocukluk olgusundan haberdar olduklarının bir kanıtı sayılabilir. Osmanlılarda çocuklar sevilip korunurken aynı şekilde büyüklere karşı da saygılı ve itaatkâr olduğu Seyahatnamelerde belirtilmiştir. Çocukların sosyalleşmesi ve toplumsallaşması için mahalleleri kullandığı ve mahalle sakinlerinin her çocuğa kendi çocuğu gibi baktığı ve sahiplendiği gerçeği bilinmektedir (Onur, 2007: 99-100). Çocuk yedi yaşından itibaren yetişkinler dünyasında yerini almıştır ve bu şekilde değişime uğramadan Tanzimat dönemine kadar aynı çizgide kalmıştır (Onur, 2007: 99).

Yaşamdaki yerleri ve kıyafetleriyle yetişkinlerden pek farkı bulunmayan çocuklar, Tanzimat dönemiyle beraber ilgiyi üzerinde toplamış ve eğitimleri üzerinde durulmuştur. Gelecekte yönetimde söz sahibi olacakları düşünülen çocukların en iyi şekilde eğitilmesi gerektiği görüşü hâkim olmuş, her türlü değişim sürecindeki planlara dâhil edilmişlerdir. II. Meşrutiyetle beraber milli bir nesil yaratma çabaları Cumhuriyet sonlarına da sarkmıştır. Cumhuriyetin ilanı ve sonrasında da çocuğa yasal düzenlemelerle önem verilmiştir (Terkan, 2011: 216).

1.5.Modern Hayatta Çocuk Kavramı

“Modern çocuk paradigması, çocuğu ayrı bir kategori olarak tanımlar. Çocuğun büyüme ve gelişmesinden, çocuğun medeni, sosyal, kültürel ve ekonomik haklarından yetişkini sorumlu tutar” (Şirin, 2012: 112). Çocuk, modern hayatta yetişkinlerin sorumluluğunda kendi yerini oluşturmuştur.

“Modern çocuklukla birlikte çocuk artık bir birey olarak görülmekte ilgi, istek ve ihtiyaçları dikkate alınmaktadır. Modern çocukluk olarak adlandırılan mevcut durum ise daha çok, sürekli değişen ve gelişen teknolojiyle birlikte popüler kültürün etkisini merkeze almaktadır. Bu etki ise, günümüz çocuklarının giyecek, içecek, oyun ve tüketim malzemeleri gibi birçok malzemenin tek tipleşmesine yol açmaktadır. Bu tek tipleşmede ise medyanın önemli etkisi olduğu ileri sürülmektedir” (Yılmaz ve Ersoyol, 2013: 761). Medya yoluyla ihtiyaçların bile tek tipleştiği bu dönemde çocukların ne denli popüler kültür altında kaldığı görülmektedir. Dünyanın en uzak köşesinde hiç görmediği biriyle bile, medya aracılığıyla tanıştığı yeni oyunları oynamakta, aynı lezzetleri tatma arzusu içinde aynı malzemeleri alıp tüketmektedir.

“Kendilerine daha çok toplumsal ve kültürel olarak tanınan, hakları daha çok teslim edilen bugünün çocuklarının geçmişteki çocuklardan daha özgür, daha mutlu olduğunu söylemek zor görünüyor. Günümüzde çocukluğun kurumsallaşmasının çocuklara belirli bir koruma sağladığı, buna karşılık bağımsızlıklarından ve özgürlüklerinden birçok şey götürdüğü düşünülebilir. Bunun en çarpıcı örneği oyun kültüründeki köklü değişimlerdir” (Onur, 2007: 129). Günümüz çocuklarının arkadaş ortamından uzak bir şekilde, kendi evinde anne ve babasından bile kendini soyutlayarak, bilgisayar ortamında geçirdiği zamanın giderek arttığı düşünüldüğünde, geçmişteki oyun kültürünün ne kadar değiştiği görülür. “Küreselleşme süreci ve kitle iletişim araçlarının yaygın kullanımı ile birlikte medyanın giderek etkinliği artmaktadır. İletişim teknolojilerinde meydana gelen değişimler kültürel medyanın dünya çapında yayılmasını hızlandırmaktadır” (İlgaz Büyükbaykal, 2014: 91). İletişim teknolojilerinin küreselleşmeyle birlikte yaygın kullanımı çocukları da etkilemiş, dışarıdaki oyun alanı

eve taşınmış, çocukların fiziksel aktivitelerle yorgun düşme hali bilgisayar ortamında uyuklama haline dönüşmüştür.

Günümüz çocukları yetişkinlerin her türlü kıyafetlerini giymekte, her türlü aksesuarını kullanmakta ve bazı sorumluluklarını da üzerine almaktadır. Bazı sorumlulukları daha erken yaşlarda yapmak ve başarmak durumunda kalan çocukların; çocukluk ile yetişkinlik arasındaki dönem farklılığı ayrımı gitgide kaybolmaktadır. Çocukluklarını yaşayamayan yetişkinleştirilmiş çocuklar yaratılmaktadır (Onur, 2007: 152).

“Dünyanın bugünden itibaren yöneldiği üç temel çocuk hedefini hatırlamakta yarar var: Her çocuğun hayata mümkün olan en iyi biçimde başlaması, bir. Her çocuğun kaliteli eğitim görmesi, iki. Her çocuğun sahip olduğu potansiyeli sonuna kadar geliştirip topluma anlamlı biçimde katkıda bulunma ve katılım fırsatlarına sahip olması, üç” (Şirin, 2012: 37). Her anne ve babanın, çocukla ilgili bu üç husustaki hassasiyeti giderek önem kazanmakta ve çocuğun topluma olumlu katkısı artmaktadır.

“Medya araçları, bireylerin ve kitlelerin belirli konulardaki kanaatlerini veya tutumlarını değiştirerek siyasi tercihlerini etkilediği gibi, beğenilerini ve alışkanlıklarını da etkileyip değiştirerek yaşam biçimlerini de şekillendirebilmektedir” (Bostancı, 2012: 130). Modern hayatta çocukların medyaya ilgisi gün geçtikçe artmaktadır. Öyle ki çocukların kendi istekleri doğrultusunda radyo, televizyon, dergi ve gazete seçimi yaptıkları hatta medya deneyimlerini yetişkinlere göre daha da artırdıkları görülmektedir (Aydın, 2013: 206). Bir yetişkin gibi kendi takibini yaptığı görsel, işitsel ve yazılı medya kaynaklarına gün geçtikçe yenilerini eklemektedir.

1.6.Çocuk Odaklı Habercilik

“Haber, günlük yaşamın akışı içinde değişikliğe neden olan veya olacak gelişmeler zinciridir. Haber, insanların yakın çevreleri ve dünya ile olan günlük ve uzun dönemli bilgi bağlantılarını sağlar” (Rigel, 1995: 159). Haber sayesinde hem yakın hem uzak çevreyle sürekli etkileşim içinde olunmakta ve istenen bilgi aktarımı sağlanmaktadır. “Haber, iletişim araçlarıyla geniş kitlelere iletilen yeni, ilginç, kimileyin şaşırtıcı, kimileyin sevindirici, kimileyin üzücü, daha önce bilinmeyen, olağandışı bilgidir” (Güz vd., 2002: 163). Bir bilginin haber vasfı taşıması için daha önceden bilinmemesi ve olağandışı olması da önem taşır.

“Haber, güncel ve ilginç bir olayın olduğunca nesnel ve gerçeğe uygun bir biçimde sunulmasıdır”(Kaptan, 2008: 8). Haber, güncel ve gerçek olduğu sürece haber niteliği taşır. “Gazetecilikte, genellikle haber olay veya olayların hikâyesi ve özeti şeklinde tanımlanagelmektedir” (Tokgöz, 2013: 238). Güncelliğinin yanı sıra toplumun geneline hitap etmesi gerekir. “Haber, vaktinde verilen, toplumda çok sayıda kişiyi ilgilendiren ve etkileyen, bu kişilerin anlayabileceği bir dilde yazılan olay, fikir veya görüştür” (Kaptan, 2008: 7). Haber, okuyanları tarafından anlaşılmalı ve ilgisini çekmelidir. “En genel tanımlamayla, gazeteciliğin temel işlevi haber vermektir” (Tokgöz, 2013: 136).

“Haber üzerine çok sayıda tanım bulunmaktadır. Bununla beraber, haber kavramı ve tanım üzerinde hala görüş birliğine varılmamıştır. Daha doğru bir deyişle, evrensel

olarak kullanılabilir olacak şekilde haberin tek bir tanımı bulunmamaktadır. Konuya haberle profesyonel olarak ilişki içinde olan kişiler açısından bakarsak, dünyadaki gazeteci sayısı kadar haber tanımı yapmak mümkündür. Ülkelerin, toplumda yaşayan insanların yapısına göre bile haber anlayışı değişmektedir” (Demir, 2008: 14). Haberin net bir tanımının olmaması, haberin etkisinin ve işlevinin fazla olmasından kaynaklanır. Yapılan haber tanımlamalarına bakıldığında; en önemli 5 temel özellik belirir. Bu özellikler haberi haber yapan temel niteliklerdir. Haberin gerçek olması, ilgi uyandırması, güncel olması, önemli sayılması, anlam taşıması gerekmektedir (Girgin ve Özyay, 2013: 9-15). Haberin sade, açık ve doğru olması okuyucu açısından önemlidir. Haberi inceleyen okuyucu ne, nerede, ne zaman, niçin, kim sorularına yanıt almayı beklemektedir. Bunlara cevap alamayan okuyucu gazeteyi almaktan vazgeçmektedir (Dündar, 2006: 136-137).

“Medya, siyasi ya da ekonomik iktidar sahiplerinin kişisel kazancı ya da karı için değil, tüm yurttaşların kamusal yararı ve eğlencesi için kullanılmalı” (Keane, 2010: 24). Medya, toplumu bilgilendirirken, ekonomik yönden güçlü olanın yanında olmaktan ziyade gerçeklerin ve doğrunun yanında olmalıdır. “Nitekim basın evrensel amacı da, haberin tarafsız ve dürüst bir biçimde aktarılmasını sağlamaktır. Eğer basın bu amacından uzaklaşırsa, toplum üzerindeki inandırıcılığını ve etkisini giderek kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktır” (Büyükbaykalve Ilgaz Büyükbaykal, 2015: 89). Ayrıca dürüst ve objektif haber yapması gereken medya, gücünü kullanırken kamu yararını her zaman gözetmek zorundadır.

Haberler günümüzde daha kolay paylaşılmakta ve de hızla yayılmaktadır. “Haberler, bir zamanlar pahalı ve nadir bulunan gazetelerden edinilmeye çalışılırken, günümüzde her yerde ve büyük oranda bedava ve tüketilmeye hazırdır” (Hargreaves, 2006: 8). Bu haberlere bu kadar kolay ulaşılırken, gazetecilerin ne zorluklarla bunları elde ettikleri de unutulmamalıdır. Demokrasinin bir nevi savunucusu olması gereken gazeteciler, baskı altında kalmadıkları sürece daha başarılı olmaktadır. “Gerçek bir demokrasi için bağımsız, özgür ve özerk bir medyanın varlığı zorunludur” (Kongar, 2007: 239). Kimseye bağımlı olmadan, özgürce hareket eden gazeteciler, demokrasinin işleyen en belirgin işaretlerindedir. “Gazetecilik mesleği açısından en önemli olan nokta, özgür ve demokratik bir ülkede gazetecilerin, her türlü baskıdan uzak ve bağımsız biçimde, toplumsal sorumluluklarının bilincinde olarak görev yapmalarıdır. Toplumsal olaylara duyarlı, demokrasi geleneği yerleşmiş, nitelikli bir eğitim almış halkın var olduğu ülkelerde, basın çalışanlarının mesleklerini yaparken titiz ve meslek ahlakına uygun biçimde çalışacakları konusunda herhangi bir kuşku bulunmaması gerekir” (Özgen, 2006: 248). Gazetecilerin tam olarak görevini yerine getirebilmesi için; içinde bulunduğu toplumdakilerin gazetecilere güvenmelerinin yanı sıra saygı duymaları da gerekmektedir. “Gazeteciliğin ilk ödevi, bulmak, doğru şekilde aktarmak ve güven hissi yaratmaktır. Güven olmazsa, gazetelere ne inanılır ne de saygı duyulur” (Hargreaves, 2006: 188). Gazetecilik mesleğine gönül vermiş kişilerin, doğru haberi, doğru şekilde kamuya aktarması durumunda bu saygınlık giderek artacaktır.

“Medyada yönetici konumunda bulunanlar ya da bu kesim içinde yorumcu statüsüne yükselenler aynı ayrıcalıklı elit kesime aittirler ve bu kesimin onların kendi sınıf çıkarlarını da yansıtarak ayrıcalıklı elitin algılamaları, özlemleri ve tutumlarını

paylaşmaları beklenebilir. Sistem içine giren gazetecilerin, genel olarak değerleri içselleştirerek bu ideolojik baskılara uyum sağlamadıkları sürece başarılı olmaları olasılık dışıdır; bir şeye inanırken başka bir şey söylemek kolay değildir ve uyum sağlayamayanlar benzer mekanizmalarla eleneceklerdir” (Chomsky, 2012: 13). Medya yöneticileri ve çalışanlarının günümüzdeki ilişkileri değerlendirildiğinde; çalışan kesimin çoğu zaman işsiz kalma korkusu içerisinde olduğu da unutulmamalıdır. Demokratik toplumlarda medya çalışanlarının işlerini daha iyi yapabilmesi için baskı yapılmaması gerektiği bilinmektedir. Gazetecilik mesleği doğru şekilde yapıldığında toplumsal faydaları artarak devam edecektir.

“Demokrasinin ortaya çıkması için gazeteciliğe gerek duyuldu. Dolayısıyla, gazetecilik de etkin biçimde işlev görmek istiyorsa kendisini inceleme ve mücadeleye açarak demokrasinin değerlerini kendi yönetim şekline dâhil etmelidir” (Hargreaves, 2006: 190). Gazetecilerin demokrasiyi içselleştirerek uygulamalarının topluma da olumlu yansımaları olacaktır.

“Haber özgürlüğü, demokrasinin işleyebilmesi için temel ögedir. Bu özgürlüğü korumanın ilk yolu da, haber yapmayı uğraş edinen kişilerin yetiştirilmesinden geçer. Öyle ki, haber yapmayı uğraş edinen kişilere verilecek eğitimin ve üzerinde uzmanlaşılacak konunun, kişilere nitelik ve bağımsızlık kazandırması açısından ne derece önemli olduğu tartışılmazdır. Kişisel yetenek ve teknik beceri gerektiren bir meslek dalı olarak, haber üretmek, toplumsal bilincin oluşmasına katkıda bulunan, bu nedenle de meslek etiğine son derece saygıyı içselleştirmesi zorunlu görülen bir uğraş alanıdır” (Gezgin, 2002: 205-206). Gazeteciler meslek etiğine saygılı olduğu ve de iyi eğitim aldığı sürece yapacakları bütün haberlerde; özellikle çocuk odaklı haberlerde daha dikkatli davranacak, haber özgürlüğünü korumanın yanı sıra çocukların medyada temsil edilmesinde çok etkin rol oynayacaktır.

Çocuklar medyada farklı şekillerde temsil edilse de tüketim nesnesi olmaktan kurtulamamaktadır. “Çocuklar medyada tüketim nesnesi olarak temsil edilmekte, teşhir edilmekte, damgalanmakta ya da dışlanmaktadır. Bunun nedenlerinden biri, medyanın erkek egemen bakış açısına sahip olmasıdır. Diğeri ise, çocukların, egemen ideolojinin onlara biçtiği role göre kategorize edilmesinden kaynaklanır” (Mora, 2007). Ülkemizde, çocuk hakları ve çocuk gelişimine önem verecek şekilde medya yapılanması ve de uygulamaları olmadığı gibi çocuk haklarını bizzat ihlal eden bir medyayla karşılaşmaktayız. Bu ihlallerin kısmi sebebi medya çalışanlarının bilgi eksikliği olarak bilinmektedir (Erbay, 2013: 65).

“Çocuk, medyada her zaman ilgiyi üzerine çeken bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle gazetelerde çocukla ilgili haberlerin popülaritesi devam etmektedir” (Ziyalar ve Salihoğlu, 2010: 122). Gazetelerde gün geçtikçe çocuk haberlerine daha da yer verildiği görülmektedir. Çocuk haberlerine yer verilse de medyanın çocukla ilgili hak ihlalleri konusunda bilinçsiz olduğu, sorumluluklarının farkında olmadığı, medya çalışanlarına verilecek eğitimlerle bu açığı kapatmak isteseler de başarılı olamadıkları aşikârdır (Erbay, 2013: 121-122). Yazılı ve görsel medyada; gelişim çağında olan çocukların olumsuz etkileneceği haberlerin oluşu ve bu haberlerin çocuklar tarafından izlenerek özentî haline gelmesi de ayrı bir sorundur (Konuk Er, 2015: 184).

Çocuk hakları odaklı habercilik konusunda üç çelişki bulunmaktadır (Duran, 2007: 254-255):

-Birincisi; Türkiye’de, belki de tüm dünyada gerek toplumda gerekse medyada dışlanan kadınlar ve çocuklar gibi iki önemli kesim vardır. Bu iki kesime gereken önem verilmediği gibi aynı zamanda çok fazla hak ihlalleri yapılmaktadır.

-İkincisi; her insanın çocukluk dönemini yaşadığı halde bu durumu unutmaması, diğer yandan çocukların birey olduğu gerçeğinin yetişkinler tarafından göz ardı edilmesi.

-Üçüncüsü ise çocuk odaklı olup hak ihlallerinin yapıldığı haberlerin olmasının yanı sıra haber konusu çocuklar olmadığı için çocuk perspektifinin unutulması hak ihlallerinin yapılması vardır.

Medya ve çocuk hakları konusunda iki önemli sorun vardır. Birincisi medya tarafından çocuk haklarının bilinmemesi veya önemsenmemesidir. İkincisi ise gazetecilerin yaptıkları haberlerde çocuk haklarını her türlü beklentinin önüne koyması sorumluluğunda olması gerekirken, çocuk haklarından bihaber gazetecinin çocuk haklarını koruyamamasıdır (Erdoğan Tosun, 2007: 179).

Çocuklukların bilgi çağının akıl almaz hızı ile yaşayan günümüz çocukları, çocukluklarını yaşayamadan, hatta geleceklerinin çalınma endişesiyle baş başa kalmaktan kendilerini alamamaktadır. Bu gelecek kaygısını yaşatan ve de çocukluklarını günden güne yitirilmesini sağlayan etmenlerin başında medya ve iletişim araçları gelmektedir (Pembecioğlu, 1997: 253). “Medya hem insanları yönlendirir hem de kamuoyu oluşumuna katkıda bulunur. Kamuoyu oluşumuna katkı sağlaması olgusu ise modern demokrasinin tanımını bütünleyen bileşenlerden biridir. Medyanın örgütleniş biçiminin ve içeriğinin siyasal ve toplumsal yaşam üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır. Medya aynı zamanda bir bilgi aktarımı ve karşılaşma aracıdır” (Gönenç, 2005: 59). Gazeteciler, medyanın insanları yönlendirme ve kamuoyu oluşturma gücünü kullanırken çocukları göz ardı etmeden, çocuk odaklı habercilik anlayışı içerisinde bilgi aktarımı yapmak zorundadır.

Çocuk odaklı habercilik anlayışında habercilerin uyması gereken dört temel ilke vardır: “Haberler çocukların olumlu rolünü pekiştirici olmalıdır; çocuğu damgalayacak ifadelerden kaçınılmalıdır; masumiyet karinesine uyulmalıdır; Anne-babalara ve çocuklara karşılaşılan olumsuz durumlarda alabilecekleri yardımlar konusunda bilgi verilmelidir” (Alankuş, 2007: 6). Çocukla ilgili yapılacak her haberde gazeteci çok hassas davranmalıdır. “Kişi, kendi çocuğunu incitip etkileyebileceğini düşündüğü bir haberi nasıl hassasiyetle ele alıyorsa, tüm çocuklar söz konusu olduğunda da aynı hassasiyet ve dikkati göstermelidir” (Müftü, 2011: 277) Bu hassasiyeti gösteren gazeteciler, çocuk odaklı habercilik anlayışı konusunda etik kurallara da uymalıdır.

1.7.Gazetelerde Çocuk Stereotipleri

Medyanın toplum ve kültür üzerindeki etkileri günden güne artmaktadır. “Medya küresel kültürü, toplumun kültürüne ilişkin simgeleri, kodları anlam içeriğinde kaymalar yaratarak önyargıları etkilemekte, stereotipleşme kodlarını kullanarak yeniden sunum oluşturmaktadır. Stereotipler insanların her gün karşılaştıkları enformasyon

yüklemelerine rağmen yine de oryantasyon yetisini kaybetmemek için bir takım filtre işlevini görmektedir” (OzgökbelBilis ve Çatalcalı, 2012: 25).

Stereotipler gerçeği tam olarak yansıtmasa da gerçek yaşamı tamamladığı görülmektedir. “Genellikle stereotiplergerçeğe fazla yakın değildirler, buna karşılık gerçek yaşamı tamamlamada daha fazla kusursuz (veya kusurlu) ve daha fazla önceden tahmin edilebilir, bilinebilir. Örneğin tipik bir erkek stereotipi maceracı, hükmedici, zeki ve sarsılmaz bir "gerçek erkek (!)" dir” (Yaktıl Oğuz, 2000: 37). Erkek stereotipleriyani sıra kadın stereotipleri de vardır. “Kadınların daha sempatik, duyarlı, merhametli, başkaları ile daha ilgili oldukları, sanatsal faaliyetlere daha eğilimli, daha dindar oldukları buna karşın matematiğe ve bilimlere daha az eğilimli oldukları biçiminde düşünceler vardır” (Kaypakoğlu, 2004: 94). Kadınlar ve erkekler gibi çocuklar için de stereotipler bulunmaktadır.

Çocukla ilgili yapılan haberlerde de çocuk stereotiplerine çokça rastlanmaktadır. Dünyada yapılan araştırmaların sonuçlarına göre Türkiye’de çocukla ilgili stereotipler şunlardır (http://elearning-events.dit.ie/UNICEF-TK/unit1/1_4_2.htm):

- Çocuklarınbelirttiği fikirlerin yetişkinleri güldürme amaçlı kullanılması,
- Haberin çekiciliğini artırmak için sevimli çocuklara yer verilmesi,
- Çocukların en kötü anlardaki resimleri yayınlanarak çocuklar üzerinden duygu sömürüsü yapılması,
- Çocukların küçük görülmesi,
- Çocuklara gösteri hayvanları gibi davranılması,
- Çocukların bilgisizliğinin yetişkinlerce ortaya çıkarılması,
- Çocukların sözlerinin yetişkinler tarafından kesilmesi,
- Çocukların çoğu konuda etkili oldukları halde yetişkinlerce etkisizmiş gibi gösterilmesi.

2.Araştırmanın Yöntemi

“İçerik çözümlemesi, iletişim içeriğinin, genellikle önceden belirlenmiş sınıflamalar (kategoriler) çerçevesinde sistematik olarak gerçekleştirilmesini sağlayan bir araştırma tekniğidir” (Geray, 2011: 151). Herhangi bir kitabın, metnin ya da belgenin belirli özelliklerini sayısallaştırma yoluyla yapılır (Karasar, 2009: 184). Genelde söylemlerin ve kamusal iletişimin çözümlenmesi olarak bilinen içerik analizi; nicel ve nitel göstergelerin sonucunda elde edilen bilgiler ışığında, doğrudan gözlemlenemeyen konulara da yorumlama yapma imkânı verir (Gökçe, 2001: 19). “İçerik analizi, sosyal bilimcilerin ve özellikle iletişim araştırmaları alanında çalışan bilim adamlarının, medya mesajlarının içeriği üzerinde yaptıkları gözlemlerden çıkarımlar yapmak için oldukça sık kullandıkları biçimci bir araştırma tekniğidir” (Stempel III, 2003: 103).

İçerik analizi, okuyucunun tutumlarına, bilgisine, yorumuna karşı nesnellik getirir. Analiz sonucunda; mesajdan ortaya çıkan anlam ve yorumlarla çıkarım yapılır. İçerik analizi tekniklerinin en temel özelliği de çıkarım yoluyla bilgiye ulaşmadır (Bilgin, 2014: 1).“İçerik çözümlemesi nesnel olmalıdır. Yöntemin nesnel olması,

çözümlemenin açık ve kesin bir biçimde belirlenen ve tanımlanan kurallara göre yapılması anlamına gelir. Nesnellik önermesine göre, benzer araştırma materyallerinin değişik araştırmacılar tarafından benzer kurallara göre çözümlenmesi durumunda da, araştırmada aynı sonuçlar elde edilmesi gerekir” (Herkner, 2003: 125). İçerik analizi ile araştırma yapıldığında öncelikli olarak araştırma hedefi belirlenip örneklemin oluşturulması gerekir. Örneklemin tespitinden sonra, örneklemin içerisinde yer alacak birimleri ve kategorileri belirlenir. Bu birimler ve kategorilerin frekansları nicel olarak tespit edildikten sonra, bu kategoriler arasındaki ilişkiler yorumlanarak, çıkarımlara gidilir (Doğan ve Göker, 2013: 206-207).

Bu araştırmada; araştırma evreninin bir bütün olarak ele alındığı, hiçbir şekilde kümelere ya da tabakalara ayrılmadığı, evreni oluşturan bireylerin örnekleme girme fırsatının eşit olduğu basit tesadüfi örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi; tesadüfi sayılar tablosu kullanarak, bilgisayardan tesadüfi sayılar üretip uygulayarak, kura yolu ile ya da araştırmacının baştan sona kadar kendi koyduğu kurallar doğrultusunda yapacağı tesadüfi bir yöntemle yapılabilir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2011: 74). Tesadüfi örnekleme yöntemlerinin en basiti olan basit tesadüfi yöntemin kullanılabilmesi için, araştırma konusunun araştırma evrenine göre homojen yapıda olması gerekmektedir (İslamoğlu, 2011: 169). Basit tesadüfi yöntem, araştırma evrenini oluşturan her birime örneklemeye dâhil olma bakımından eşit fırsat tanıdığından dolayı planlı ve kurallı örnekleme olarak değerlendirilmektedir (Bal, 2012: 120).

Araştırma evrenini oluşturan Türk yazılı basınından 1980’lerden günümüze kadar varlığını devam ettiren yaygın süreli gazetelerin listesi Basın İlan Kurumunun resmi internet sitesinden alınarak değerlendirilmiştir (www.bik.gov.tr/gazeteler/). İlgili sayfada yaygın süreli gazete listesinde otuz iki adet gazete yer almaktadır. Bu gazetelerin araştırmaya dâhil edilebilmesi için; 1985 yılı Mart ayından itibaren yayın hayatında olması değerlendirildiğinde, dokuz adet gazetenin araştırma kapsamında olabileceği görülmektedir. Akşam, Cumhuriyet, Hürriyet, Milli Gazete, Milliyet, Ortadoğu, Sabah, Türkiye, Yeni Asya adlı gazetelerden kura yöntemiyle araştırma örneklemi olarak Cumhuriyet ve Milliyet gazeteleri seçilmiştir. Basit tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen biri fikir gazetesi olan Cumhuriyet gazetesi ile diğeri kitle gazetesi olan Milliyet gazetesinin 1985, 1995, 2005 ve 2015 yılları 1-31 Mart tarihleri arasında yer alan çocuk haberleri incelenmiştir. Araştırma evrenini oluşturan Türk yazılı basınında gazetelerin örnekleme girme imkânları eşit ve homojen yapıda olduklarından basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak, örnekleme bu yolla seçilmiştir.

Araştırmanın ana birimleri aynı zamanda bağımsız değişkeni Cumhuriyet ve Milliyet gazeteleridir. Bağımlı değişkeni ise söz konusu gazetelerin çocuk haberlerini nasıl sunduklarıdır. Bu amaçla; pilot çalışma sonucu çocuk haberleri incelenmiş ve ana çalışmada kullanılacak değişkenler belirlenmiştir. Bu çalışma kapsamında; Cumhuriyet ve Milliyet gazetelerindeki çocuk haberleri; konularına, cinsiyete, bulunduğu fiziksel çevreye, fotoğraf unsurunun kullanılıp kullanılmadığına, mekânsal dağılımına ve çocuk kimliklerinin açıklanma durumuna göre kategorilere (değişkenlere) ayrılarak kodlanmıştır. Kodlama işleminden sonra, verilerin frekans analizleri yapılmıştır. Frekans analizleri sonucu elde edilen veriler tablolar halinde yüzdesel olarak verilmiş ve bu istatistikî veriler ışığında yorumlanmış ve çıkarımlar yapılmıştır.

Küçük ilanlar içerisinde, çocuklara bakacak birileri aranıyor gibi ifadeler ile ölüm ilanlarında geçen çocuklar inceleme dışında değerlendirilmiştir.

Televizyon program akışında geçen çocuk programı gibi ifadeler ile film tanıtımları içerisinde geçen çocuk ibareleri incelemeye alınmamıştır.

Haberin başlığı içerisinde çocuk geçtiği halde, içeriğinde anlatılan çocuk 18 yaşın üzerindeyse çocuk haberi olarak değerlendirilmemiştir.

Haberin içeriğinde anlatılan konunun ana fikri çocuk olmasa da doğrudan ya da dolaylı yoldan çocuklar etkileniyorsa bu husus da değerlendirmeye alınmıştır.

Çocuklarla ilgili yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkan sonuçlar da haber olarak değerlendirilmiştir. Dünya ya da ülke genelinde yapılan araştırma sonuçlarının değerlendirilmesi, çocukla ilgili haberin içeriğinde yer alıyorsa araştırmamıza veri olarak eklenmiştir.

Çocukla ilgili kitap fuarları, fotoğraf fuarları, sergi fuarları, çocuk şenlikleri de haber kapsamında değerlendirilmiştir. Köşe yazıları ve Ekler araştırmaya dâhil edilmemiştir.

Haberde geçen çocuğun cinsiyeti kız, erkek, her iki cins ve belirtilmemiş olarak değerlendirmeye alınmıştır. Çalışmamızın birinci bölümünde belirtildiği üzere; çocukların suç ile ilgili haberlerde fotoğraflarının ve de kimliklerinin yayınlanması uygun değildir. Bu husus Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından dile getirilmiştir. Çalışmamızda fotoğraf unsuru ve de kimlik açıklanma durumu suç haberleri kapsamında değerlendirilmemiştir. Sadece haberlerde fotoğrafın kullanılıp kullanılmadığı, çocuğun kimliğinin açıklanıp açıklanmadığı analiz edilmiştir. Fotoğraf unsuru haberin çekiciliği ve önemsenmesi açısından önemli bir kriterdir. Haberın kapladığı alanı etkiler ve de habere verilen önemin göstergesidir. Çocukların haberlerde; sanık, tanık veya mağdur durumu göz önünde bulundurularak fotoğrafının ve de kimliğinin açıklanmaması gerektiği konusu incelenmemiştir. Çocuk haberlerinde fotoğraf unsurunun kullanılıp kullanılmadığı analiz edilmiştir. Bunun yanı sıra çocuğun kimliğinin açıklanma durumu da göz önünde bulundurularak; açıklanmış, açıklanmamış, sadece ismi açıklanmış, sadece baş harfleri açıklanmış şeklinde değerlendirilmiştir.

Çocuk haberlerinde mekân olarak değerlendirme yapılırken; haberin geçtiği ülke, il bilgisi incelenmiştir. İl bilgileri net bilinmeyen haberlerde; çocuk haberleri içerisinde yer alan ve net olarak bilinen ilçe, kasaba, köy bilgileri araştırmaya eklenmiştir. Çevre olarak değerlendirme yapılırken de haberin geçtiği yerin tasviri üzerinde durulmuştur. Mahkeme salonu, sokak, ev, gemi, havalimanı, otobüs haberin geçtiği çevre olarak değerlendirilenlere örnektir.

İlgili gazetelerin tesadüfî örnekleme seçilen Mart ayı nüshaları incelenmiştir. Gazetelerin haberleri taranmış, sadece çocuklara ilişkin olayları konu edinenler ve 18 yaşından küçük olanlarla ilgililer çözümlenmiştir.

Gazetelerin birinci sayfalarında da çocuk haberlerine yer verilmiş olsa da, bulunan haberlerin çoğunluğunu iç sayfalardaki haberler oluşturmaktadır.

Gazete içerisinde aynı haberin farklı sayfalarda da yer aldığı görülmüştür. Birinci sayfada ve iç sayfaların birinde yer alan bu tür haberler için; haber sayısı hesaplanırken, haberin yer aldığı sayfalar göz önünde bulundurularak değerlendirme yapılmıştır. Birinci sayfada ve iç sayfada yer alan haberler sayısal veri olarak ayrı ayrı hesaplanmıştır.

Gazetelerdeki çocuk haberleri; dış haber, ölüm, yaşam, sağlık, araştırma, eğitim, adli, magazin, çevre-doğa, suç, kültür-sanat, bayramlaşma, çocuklara destek, bilim-teknoloji, spor, sokak çocukları, kaza-yaralanma, madde bağımlılığı, bilgilendirme, çocuk istismarı, savaş, çocuk ihmali, eğlence ve zehirlenme konularına göre ayrılmıştır.

3.Türk Yazılı Basınında Çocuk Olgusunun İçerik Analizi Yöntemiyle Milliyet ve Cumhuriyet Gazetelerinde İncelenmesi

3.1.Araştırmaya İlişkin Veriler ve Genel Değerlendirme

Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinin ilgili nüshaları taranarak elde edilen sonuçları karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda; Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinin 1985, 1995, 2005 ve 2015 yıllarının, 1-31 Mart tarihleri arasındaki yayınları taranıp, çocuk olgusu içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve tablolara dökülmüştür. Bu tabloların verileri ışığında iki gazetenin sonuçları karşılaştırılmıştır.

3.2.Çocuk Haberlerinin Konularına Göre Dağılımı

Gazetelerdeki çocuk haberleri; dış haber, ölüm, yaşam, sağlık, araştırma, eğitim, adli, magazin, çevre-doğa, suç, kültür-sanat, bayramlaşma, çocuklara destek, bilim-teknoloji, spor, sokak çocukları, kaza-yaralanma, madde bağımlılığı, bilgilendirme, çocuk istismarı, savaş, çocuk ihmali, eğlence ve zehirlenme konularına göre ayrılmıştır. Her iki gazetede de yer alan ortak konular; dış haber, ölüm, yaşam, sağlık, araştırma, eğitim, adli, magazin, çevre-doğa, suç, kültür-sanat, bayramlaşma, çocuklara destek, spor, sokak çocukları, kaza-yaralanma, bilgilendirme ve çocuk istismarı konularındır.

Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinin ilgili yılları baz alınarak incelenen çocuk haberlerinin konu dağılımına bakıldığında; ölüm ve dış haberlerin çok olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, spor ve çevre-doğa konularında çok az haber olduğu göze çarpmaktadır. Her iki gazetede yer alan çocuk haberlerinin konu dağılımını yıllara göre incelediğimizde; sadece dış haberlerin her dönem için yer aldığı sonucuna varılmıştır. Dış haberler dışında diğer bütün konular, her iki gazete için de farklı dönemlerde yer almamıştır. 1985 yılı içerisinde, Milliyet gazetesinde; kültür-sanat, bayramlaşma, çocuklara destek, spor, sokak çocukları, kaza-yaralanma, bilgilendirme ve çocuk istismarı haberlerine yer verilmezken, Cumhuriyet gazetesinde ise; araştırma, eğitim, suç, bayramlaşma, çocuklara destek, spor, sokak çocukları, kaza-yaralanma, bilgilendirme ve çocuk istismarı haberleri sunulmamıştır. 1995 yılı içerisinde, Milliyet gazetesinde; yaşam, sağlık, adli, çevre-doğa, suç, çocuklara destek, sokak çocukları, bilgilendirme ve çocuk istismarı haberleri bulunmazken, Cumhuriyet gazetesinde ise; çevre-doğa, suç ile çocuk istismarı haberleri yer almamıştır. 2005 yılı içerisinde, Milliyet gazetesinde; magazin, çevre-doğa ve bayramlaşma haberleri bulunmazken, Cumhuriyet gazetesinde ise; ölüm, sağlık, bayramlaşma ve spor haberleri yer almamıştır. 2015 yılı içerisinde; Milliyet gazetesinde; sağlık, magazin, bayramlaşma, spor, sokak çocukları,

bilgilendirme ve çocuk istismarı haberlerine yer verilmezken, Cumhuriyet gazetesinde; sağlık, bayramlaşma, spor ve sokak çocukları haberleri sunulmamıştır. Bunun yanı sıra bazı konuların gazetelerin her döneminde sunulduğu görülmüştür. Milliyet gazetesinde; dış haber, araştırma, eğitim konuları, Cumhuriyet gazetesinde ise; dış haber, yaşam, adli, magazin, kültür-sanat haberleri her dönem için yer verilen haberlerdir. Ayrıca diğer konular olarak gösterilen haberler içerisinde bulunan bilim-teknoloji ve madde bağımlılığı konuları sadece Milliyet gazetesinde yer alırken, savaş, eğlence ve zehirlenme konuları da sadece Cumhuriyet gazetesinde sunulmuştur.

3.3.Çocukların Haberlerde Cinsiyete Göre Dağılımı

Gazetelerde yer alan çocuk haberlerindeki cinsiyet dağılımını kız, erkek, kız-erkek ve cinsiyeti belli olmayan şeklinde değerlendirilmiştir. İncelenen haberlerdeki cinsiyet dağılımına bakıldığında erkek çocukların daha fazla yer aldığı ve ayrıca azımsanmayacak seviyede haberlerde cinsiyetin belli olmadığı görülmektedir.

Milliyet gazetesinde yer alan çocuk haberlerinin cinsiyet dağılımına bakıldığında; erkek çocuk haberlerinin kız çocuk haberlerine oranla daha fazla yer aldığı, 2015 yılında kız-erkek çocuk haberi olmadığı, 2005 yılında verilen haberlerde kız, erkek ile kız-erkek çocuk haberlerine eşit yer verildiği görülmektedir.

Cumhuriyet gazetesinde yer alan çocuk haberlerinin cinsiyet dağılımına bakıldığında; 1995 yılı hariç diğer yıllarda erkek çocuk haberlerinin kız çocuk haberlerine oranla daha fazla yer aldığı görülmektedir.

Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan çocuk haberlerinin cinsiyet durumu karşılaştırıldığında; 2015 yılı haricinde yer alan haberlerde Milliyet gazetesinin erkek çocuk haberlerine Cumhuriyet gazetesinden daha fazla yer verdiği, kız-erkek çocuk haberinin sadece 2015 yılında Milliyet gazetesinde bulunmadığı, diğer yıllar her iki gazetede de olduğu göze çarpmaktadır.

3.4.Çocuk Haberlerinde Kullanılan Fiziksel Çevre Durumu

Gazetelerde yer alan çocuk haberlerinin geçtiği fiziksel çevre değerlendirilmeye alınmıştır. Çok fazla fiziksel çevrede haberlerin geçtiği, her iki gazete için ortak fiziksel çevre olarak; okul, ev ve sokak olduğu incelenmiştir.

Milliyet gazetesinde yer alan çocuk haberlerinin fiziksel çevre durumuna bakıldığında; 2005 yılında diğer yıllara nispeten ev ve okul olarak geçen fiziksel çevreye daha fazla yer verildiği görülmektedir.

Cumhuriyet gazetesinde yer alan çocuk haberlerinin fiziksel çevre durumuna bakıldığında; 2005 yılında diğer yıllara nispeten sokak ve okul olarak geçen fiziksel çevreye daha çok yer verildiği göze çarpmaktadır.

Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan çocuk haberlerinin fiziksel çevre durumu kıyaslandığında; her iki gazetede de fiziksel çevrenin yer almadığı çok fazla haberin olduğu görülmektedir.

3.5.Çocuk Haberlerinde Fotoğraf Kullanımı Durumu

Gazetelerde yer alan çocuk haberlerinin içeriğinde fotoğraf unsurunun kullanılıp kullanılmadığı incelenmiştir.

Milliyet gazetesinde yer alan çocuk haberlerinde fotoğraf unsurunun kullanılma durumuna bakıldığında; çok bariz bir şekilde fotoğraf unsurunun daha fazla kullanıldığı görülmektedir.

Cumhuriyet gazetesinde yer alan çocuk haberlerinde fotoğraf unsurunun kullanılma durumuna bakıldığında; 2015 yılı haricinde diğer yıllarda yer alan çocuk haberlerinde büyük oranda fotoğraf unsurunun kullanılmadığı göze çarpmaktadır

Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan çocuk haberlerinde fotoğraf unsurunun kullanılma durumu karşılaştırıldığında; Milliyet gazetesinde çoğunlukla fotoğraf kullanıldığı, Cumhuriyet gazetesinde ise fotoğraf unsurunun çoğunlukla kullanılmadığı görülmektedir.

3.6.Çocuk Haberlerinin Mekânsal Dağılımı

Gazetelerde yer alan çocuk haberlerinin geçtiği ilçe, il, ülke durumları değerlendirilmiştir. Yurt içi ve yurt dışı olarak birçok farklı mekânlarda çocuk haberleri geçmiştir.

Milliyet gazetesinde yer alan çocuk haberlerinin mekânsal dağılımına bakıldığında; yurt içi haberlerinin bariz bir şekilde daha fazla yer aldığı görülmektedir.

Cumhuriyet gazetesinde yer alan çocuk haberlerinin mekânsal dağılımına bakıldığında; Milliyet gazetesinde olduğu gibi yurt içi haberlerinin daha fazla yer aldığı göze çarpmaktadır.

Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan çocuk haberlerinin mekânsal dağılımı karşılaştırıldığında; her iki gazetede de yurt içi haberlerinin daha fazla yer aldığı görülmektedir. Ayrıca Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerindeki yurt içi mekânlarına bakıldığında; incelenen her yıl için İstanbul en fazla haberin yer aldığı yer olarak değerlendirilmiştir.

3.7.Çocuk Haberlerinde Çocuk Kimliğinin Açıklanma Durumu

Gazetelerde yer alan çocuk haberlerinde çocuğun kimliğinin açıklanma durumu; açıklanmış, açıklanmamış, sadece baş harfleriyle verilmiş ve sadece isim açıklanmış şeklinde ayrılarak değerlendirilmiştir.

Milliyet gazetesinde yer alan çocuk haberlerinde çocuğun kimliğinin açıklanma durumuna bakıldığında; büyük oranda açıklanmadığı görülmektedir. 1985 yılı hariç diğer yıllarda çocuğun kimliği büyük oranda açıklanmamıştır.

Cumhuriyet gazetesinde yer alan çocuk haberlerinde çocuğun kimliğinin açıklanma durumuna bakıldığında; incelenen her yılda büyük oranda çocuğun kimliğinin açıklanmadığı göze çarpmaktadır.

Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan çocuk haberlerinde çocuğun kimliğinin açıklanma durumu karşılaştırıldığında; her iki gazetenin de büyük oranda

kimliği açıklamadığı, bazı durumlarda sadece baş harfleriyle ya da sadece ismini vererek kimliği açıklamaya çalıştığı görülmektedir.

Sonuç

Çocuk, her toplumda ve tarihin her akışında farklılık gösteren bir olgudur. Yazılı basında çok farklı şekillerde yer alan çocuk olgusunun 1980'li yıllardan günümüze Türkiye'de nasıl yansıtıldığı, haber içeriğinde fotoğraf unsurunun kullanılıp kullanılmadığı, yurt içi ve yurt dışı haberleri olarak ne kadar yer aldığı, hangi mekânlarda tasvir edildiği, hangi konuların ele alındığı bu araştırmayla ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışmada; Türk yazılı basınında yer alan gazetelerden kitle gazetesi olan Milliyet ile fikir gazetesi olan Cumhuriyet gazetelerindeki çocuk haberleri incelenmiştir. Bu inceleme yapılırken, 1985, 1995, 2005 ve 2015 yıllarının 01-31 Mart tarihleri arası esas alınmıştır. Bu tarihlerde yayınlanan Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerindeki çocuk olgusu içerik analizi yöntemiyle incelenerek, yorumlanmıştır.

Çalışmada 567 çocuk haberi üzerinde analiz yapılmıştır. Bu haberlerin; % 29.6'lık (168) kesiminin Milliyet gazetesinde, % 70.4'lük (399) kesiminin ise Cumhuriyet gazetesinde yer aldığı görülmüştür.

Her iki gazetede de yer alan ortak konular; dış haber, ölüm, yaşam, sağlık, araştırma, eğitim, adli, magazin, çevre-doğa, suç, kültür-sanat, bayramlaşma, çocuklara destek, spor, sokak çocukları, kaza-yaralanma, bilgilendirme ve çocuk istismarı konularıdır.

Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinin ilgili yılları baz alınarak incelenen çocuk haberlerinin konu dağılımına bakıldığında; ölüm ve dış haberlerin çok olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, spor ve çevre-doğa konularında çok az haber olduğu göze çarpmaktadır. Her iki gazetede yer alan çocuk haberlerinin konu dağılımını yıllara göre incelediğimizde; sadece dış haberlerin her dönem için yer aldığı sonucuna varılmıştır. Dış haberler dışında yer alan diğer konular, her iki gazete için de, bütün dönemlerde yer almamıştır. 1985 yılı içerisinde, Milliyet gazetesinde; kültür-sanat, bayramlaşma, çocuklara destek, spor, sokak çocukları, kaza-yaralanma, bilgilendirme ve çocuk istismarı haberlerine yer verilmezken, Cumhuriyet gazetesinde ise; araştırma, eğitim, suç, bayramlaşma, çocuklara destek, spor, sokak çocukları, kaza-yaralanma, bilgilendirme ve çocuk istismarı haberleri sunulmamıştır. 1995 yılı içerisinde, Milliyet gazetesinde; yaşam, sağlık, adli, çevre-doğa, suç, çocuklara destek, sokak çocukları, bilgilendirme ve çocuk istismarı haberleri bulunmazken, Cumhuriyet gazetesinde ise; çevre-doğa, suç ile çocuk istismarı haberleri yer almamıştır. 2005 yılı içerisinde, Milliyet gazetesinde; magazin, çevre-doğa ve bayramlaşma haberleri bulunmazken, Cumhuriyet gazetesinde ise; ölüm, sağlık, bayramlaşma ve spor haberleri yer almamıştır. 2015 yılı içerisinde; Milliyet gazetesinde; sağlık, magazin, bayramlaşma, spor, sokak çocukları, bilgilendirme ve çocuk istismarı haberlerine yer verilmezken, Cumhuriyet gazetesinde; sağlık, bayramlaşma, spor ve sokak çocukları haberleri sunulmamıştır. Bunun yanı sıra bazı konuların gazetelerin her döneminde sunulduğu görülmüştür. Milliyet gazetesinde; dış haber, araştırma, eğitim konuları, Cumhuriyet gazetesinde ise; dış haber, yaşam, adli, magazin, kültür-sanat haberleri her dönem için yer verilen haberlerdir. Ayrıca diğer konular olarak gösterilen haberler içerisinde bulunan bilim-teknoloji ve madde

bağımlılığı konuları sadece Milliyet gazetesinde yer alırken, savaş, eğlence ve zehirlenme konuları da sadece Cumhuriyet gazetesinde sunulmuştur.

Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan çocuk haberlerinin cinsiyet durumu karşılaştırıldığında; 2015 yılı haricinde diğer yıllarda yer alan haberlerde Milliyet gazetesinin erkek çocuk haberlerine Cumhuriyet gazetesinden daha fazla yer verdiği, kız-erkek çocuk haberinin sadece 2015 yılında Milliyet gazetesinde bulunmadığı, diğer yıllar her iki gazetede de olduğu göze çarpmaktadır.

Gazetelerde yer alan çocuk haberlerinin geçtiği fiziksel çevre değerlendirilmeye alınmıştır. Çok fazla fiziksel çevrede haberlerin geçtiği, her iki gazete için ortak fiziksel çevre olarak; okul, ev ve sokak olduğu incelenmiştir.

Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan çocuk haberlerinde fotoğraf unsurunun kullanılma durumu karşılaştırıldığında; Milliyet gazetesinde çoğunlukla fotoğraf kullanıldığı, Cumhuriyet gazetesinde ise fotoğraf unsurunun çoğunlukla kullanılmadığı görülmektedir.

Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan çocuk haberlerinin mekânsal dağılımı karşılaştırıldığında; her iki gazetede de yurt içi haberlerinin daha fazla yer aldığı görülmektedir. Ayrıca Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerindeki yurt içi mekânlarına bakıldığında; incelenen her yıl için İstanbul en fazla haberin yer aldığı yer olarak değerlendirilmiştir.

Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan çocuk haberlerinde çocuğun kimliğinin açıklanma durumu karşılaştırıldığında; her iki gazetenin de büyük oranda kimliği açıklamadığı, bazı durumlarda sadece baş harfleriyle ya da sadece ismini vererek kimliği açıklamaya çalıştığı görülmektedir.

Milliyet gazetesinde yer alan çocuk haberleri büyük oranda 3. sayfada, Cumhuriyet gazetesinde yer alan çocuk haberleri ise büyük oranda 1. sayfada yer almaktadır.

1985’li yıllardan günümüze Milliyet gazetesinde incelenen çocuk haberlerinde; dış haberlerin ve ölüm haberlerinin büyük oranda yer aldığı, spor ve çevre-doğa haberlerinin yok denecek kadar az olduğu, haberlerde geçen cinsiyet durumuna bakıldığında erkek cinsiyetinin daha çok işlendiği, her dönem çok farklı çevreler gazetelerde yer alsa da en fazla kullanılan çevre olarak; ev, sokak ve okul olduğu, haberlerin büyük çoğunluğunda fotoğraf unsurunun kullanıldığı, mekân olarak İstanbul’un başı çektiği yurt içinde geçen çocuk haberlerine yurt dışında geçen çocuk haberlerinden daha çok yer verildiği, haberlerin büyük oranda çocuk kimliği açıklanmadan sunulduğu, haber sayısı olarak her dönem değişkenlik göstererek günümüze kadar geldiği, 3. sayfa haberlerine çokça yer verildiği görülmüştür.

1985’li yıllardan günümüze Cumhuriyet gazetesinde incelenen çocuk haberlerinde; dış haberlerin ve ölüm haberlerinin büyük oranda yer aldığı, spor ve çevre-doğa haberlerinin yok denecek kadar az olduğu, haberlerde geçen cinsiyet durumuna bakıldığında erkek cinsiyetinin daha çok işlendiği, her dönem çok farklı çevreler gazetelerde yer alsa da en fazla kullanılan çevre olarak; ev, sokak ve okul olduğu, haberlerin büyük çoğunluğunda fotoğraf unsurunun kullanılmadığı, mekân olarak

İstanbul'un başı çektiği yurt içinde geçen çocuk haberlerine yurt dışında geçen çocuk haberlerinden daha çok yer verildiği, haberlerin büyük oranda çocuk kimliği açıklanmadan sunulduğu, haber sayısı olarak günümüze artarak geldiği, 1. sayfa haberlerine çokça yer verildiği görülmüştür.

Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan çocuk haberleri; konularına, cinsiyete, bulunduğu fiziksel çevreye, fotoğraf unsurunun kullanılıp kullanılmadığına, mekânsal dağılımına ve çocuk kimliklerinin açıklanma durumuna göre ayrılarak, farklı boyutlarıyla ele alınmıştır. Bu iki gazetenin incelenen değişkenleri arasında fotoğraf unsurunun kullanılıp kullanılmadığı ve haberin bulunduğu sayfa durumu dışında bütün değişkenlerin sonuçlarının benzer olduğu kanısına varılmıştır. Analizi yapılan haberlerin büyük çoğunluğunun bulunduğu Cumhuriyet gazetesinde çocuk haberlerinin genelde 1. sayfada ve fotoğraf unsuru çokça kullanılmadan sunulduğu, Milliyet gazetesinde ise genelde 3. sayfada ve fotoğraf unsurunun büyük oranda kullanılarak sunulduğu görülmüştür.

Medya ile çocuk kavramları birlikte ele alındığında genellikle medyanın çocuklar üzerindeki etkileri incelenmektedir. Medyanın çocuklar üzerindeki etkilerinin yanında, çocukların medyada yer alış şekilleri de araştırılan konulardandır. Çocuk haberlerinin yazılı basında yer alış şekillerinin incelendiği bu çalışmada; basit tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde her dönem için birçok konuda çocuk haberlerinin yer alması ve bu haberlerin de 1. ve 3. sayfalarda sunulması çocuğa verilen değeri gösterse de çocukların olumlu özelliklerini yansıtan haberlerin daha fazla gündeme getirilmesi gerekmektedir. Gazetelerde yer alan haberlerin niceliksel olarak fazla olması, konunun gazeteler tarafından önemsendiğini de ortaya koymaktadır. Cumhuriyet gazetesinde daha fazla çocuk haberi yer almaktadır. Milliyet gazetesine oranla Cumhuriyet gazetesinin çocuk haberlerine daha çok yer verdiği ve gündeme getirdiği sonucuna varılmıştır.

Çocuk haberlerinin çeşitli konularda sunulması, çocuğun her yönüyle topluma yansıtıldığını gösterirken, bu haberlerin çoğunluğunu dış haberlerin oluşturması ise yurt dışındaki çocuk haberleriyle ilgili gündemin de takibinin yapıldığını göstermektedir. Yurt içinde geçen çocuk haberlerinin yer aldığı mekân durumunun çoğunu İstanbul oluşturmaktadır. Nüfusu, yaşantısı, kültürü, kısacası her yönüyle ülkemizin en gelişmiş yeri İstanbul olsa bile, çocuk haberlerine diğer yerlerin de konu olması gerekmektedir. Bu bağlamda; çocukları konu edinen, haber niteliği taşıyan, İstanbul dışındaki yerlerde de yaşanan olayların gazetelerde yer alması sağlanmalıdır.

Çocuk haberlerinde çeşitli konular üzerinde durulsa da, dış haber ve ölüm haberlerinin sıkça yer alması, bu haberlerin ilgi çekmek ve etkilemek amaçlı özellikle mi seçilerek eklendiği ya da gerçekten bu tür haberlerin çok olmasından dolayı mı kaynaklandığı tartışma konusunu beraberinde getirmektedir. Türkiye'de çocukla ilgili yapılan haberlerde sıkça rastlanan çocuk stereotiplerinden birisi de; çocukların en kötü anlardaki resimlerinin yayınlanması ya da tasvirlerinin kullanılması sonucu çocuklar üzerinden duygu sömürsü yapılmasıdır. Gazetelerde ölüm haberlerinin sıkça yer alması da bu konuda yapılan araştırmaların sonuçlarını doğrular niteliktedir.

Araştırmamızda elde edilen bulgulardan biri de; çocuk haberlerinin çevre durumu incelendiğinde, ortaya çıkan sonucun çocukların vakitlerinin çoğunu geçirdiği düşünülen; ev, okul ve sokak üçlüsüyle aynı sonucu vermesidir. Haberlerde fotoğraf unsurunun kullanılması durumunda; Cumhuriyet gazetesinin daha seçici olduğu, Milliyet gazetesinin büyük oranda görsellerle haberleri sunduğu görülmüştür. Fotoğraflar; haberleri daha çekici ve de önemli gösterse de, çocuk haberlerindeki fotoğraf kullanımında daha dikkatli olunmalıdır. Bunun yanı sıra her iki gazetenin de, çocuk haberlerinde çocuk kimliklerini açıklarken, hassas davrandıkları gözden kaçmamaktadır.

Kaynakça

- Alankuş, Sevda (2007). Önsöz: Neden Çocuk Odaklı Habercilik Kitabı?, Sevda Alankuş (Haz.), *Çocuk Odaklı Habercilik*, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 25-72.
- Akyüz, Emine (2015). *Çocuk Hukuku: Çocukların Hakları ve Korunması*, 4. baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Alver, Füsün (2004). Neil Postman'ın Çocukluğun Yok Oluş Sürecinde İletişim Teknolojisi Eleştirisinin Eleştirisi, *İletişim Araştırmaları Dergisi*, Ankara Üniversitesi İletişim Araştırmaları Ve Uygulamaları Merkezi, 2004-2 (2)-Bahar, 129-141.
- Ariès, Philippe (1970). *Centuries of Childhood: A Social History of Family Life*, Translated From The French: Robert Baldrick, Third Printing, New York: Alfred A. Knopf.
- Aydın, Nurullah (2013). *Medya, İnsan Hakları ve Demokrasi*, İstanbul: Kamer Yayınları.
- Bak, Mustafa (2011). *Çocuk Gelişimi*, İstanbul: Cinius Yayınları.
- Bal, Hüseyin (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Nicel Araştırma Yöntemi*, 2. baskı, Isparta: Fakülte Kitabevi Yayınları.
- Bilgin, Nuri (2014). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi: Teknikler ve Örnek Çalışmalar*, 3. baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Bumin, Kürşat (1983). *Batı'da Devlet ve Çocuk*, İstanbul: Alan Yayınları.
- Bostancı, Meltem (2012). *Stratejik Bir İletişim Aracı Olarak Kamu Diplomasisi: Kamu Diplomasisinde Medyanın Rolü ve Önemi*, İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Büyükbaykal, Güven Necati (2007). Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, S. 28, 31-44.
- Büyükbaykal, Güven N. ve Ilgaz Büyükbaykal, Ceyda (2015). Türkiye'de Basın-İktidar İlişkileri Bağlamında 1946-1960 Dönemi, Tolga Yazıcı (Ed.), *1946'dan Günümüze Medya ve Siyaset*, İstanbul: Volga Yayıncılık, 73-89.
- Chomsky, Noam (2012). *Medya Gerçeği*, Abdullah Yılmaz ve Osman Akınhay (Çev.), 4. baskı, İstanbul: Everest Yayınları.

- Demir Gürdal, Ayça (2013). Sosyolojinin İhmal Edilen Kategorisi Çocuklar Üzerinden Çocukluk Sosyolojisine ve Sosyolojiye Bakmak, “İş-Güç” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, C. 15, S. 4, 5-24.
- Demir, Müge (2008). Yazılı Basında Yayınlanan Sağlık Haberlerinin Kamuoyuna Etkisi, *Doktora Tezi*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Dikmen, Aylin (1998). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Çerçevesinde İstanbul’da Çalışan Çocuklar Üzerine Bir Değerlendirme, *Doktora Tezi*, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, Adem ve Göker, Göksel (2013). 2010 Referandumunda Türk Basınının Siyaset Gündemi: Hürriyet, Habertürk, Zaman ve Yeni Şafak Örneğiyle, Adem Doğan ve Göksel Göker (Haz.), *Siyasal İletişim Araştırmaları*, Ankara: Nobel Yayınları, 195-219.
- Duran, Ragıp (2007). Çocuk Hakları Odaklı Habercilik ve Röportaj, Hazırlayan: Sevda Alankuş (Haz.), *Çocuk Odaklı Habercilik*, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 253-265.
- Dündar, İ. Pelin (2006). *Yazılı Basın İşletmelerinde Kalite*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Elkind, David (1999). *Çocuk ve Toplum: Gelişim ve Eğitim Üzerine Denemeler*, Demet Öngen (Çev.), Bekir Onur (Haz.), Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Erbay, Ercüment (2013). *Çocuk Hakları*, İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Ercan, Recep (2014). Gündelik Yaşamda İşlevsel Olarak Kullanılan Türk Atasözlerinde Çocuk İmgeleri, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 11, S. 27, 15-31.
- Erdoğan Tosun, Gülgün (2007). Çocuklar ve Çocuk Haklarının Medyada Temsili, Sevda Alankuş (Haz.), *Çocuk Odaklı Habercilik*, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 172-195.
- Geray, Haluk (2011). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş: İletişim Alanından Örneklerle*, 3. baskı, Ankara: Ezel Basım Yayın Dağıtım.
- Gezgin, Suat (2002). *Basında Fotoğrafçılık*, 2. baskı, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Girgin, Atilla ve Özay, Seçil (2013). *Haber Yazmak*, 4. baskı, İstanbul: Der Yayınları.
- Gökçe, Orhan (2001). *İçerik Çözümlemesi: Teori-Metod-Uygulama*, 3. baskı, Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- Gönenç, Enver Özgür (2005). Medyanın Toplum Üzerindeki Etkileri”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, S. 21, 57-62.
- Güz, Nüket, Küçükdoğan, Rengin, Sarı, Nilüfer, Küçükdoğan, Bülent ve Zeybek, Işıl (2002). *Etkili İletişim Terimleri*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Hargreaves, Ian (2006). *Gazetecilik*, Yeliz Özkan (Çev.), Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

- Herkner, Werner (2003). İçerik Çözümlemesi, Murat S. Çebi (Der./Çev.) , *İletişim Araştırmalarında İçerik Çözümlemesi*, Ankara: Alternatif Yayınları, 124-176.
- Ilgaz Büyükbaykal, Ceyda (2014). *Küreselleşme ve Küresel Çağda Medya*, İstanbul, Derin Yayınları.
- İnal, Kemal (2015). Türkiye’de Çocukluk: Nereye!”, Selda İçin Akçalı (Ed.), *Çocuk ve Medya*, 4. baskı, Ankara: Nobel Yayıncılık, 13-51.
- İslamoğlu, Ahmet Hamdi (2011). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (SPSS Uygulamalı)*, 2. baskı, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Kaptan, Ali (2008). *Haberciliğin Temel Kuralları ve Röportaj Teknikleri: Radyo ve Televizyon Haberciliği*, İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Karasar, Niyazi (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar-İlkeler-Teknikler*, 19. baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaypakoğlu, Serdar (2004). *Toplumsal Cinsiyet ve İletişim: Medyada Cinsiyet Stereotipleri*, İstanbul: Naos Yayıncılık.
- Keane, John (2010). *Medya ve Demokrasi*, Haluk Şahin (Çev.), 4. baskı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kocadaş, Bekir (2007). Düşük Sosyo-Ekonomik Yapı-Suç İlişkisi: Malatya’da Çocuk Suçluluğu, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, S.1, 157-186.
- Kongar, Emre (2007). *Demokrasimizle Yüzleşmek*, 15. baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Konuk Er, Rukiye (2015). Suça İtilen Çocuklar, S. Sunay Yıldırım Doğru (Ed.) , *Çocuk Hakları ve Koruma: Aile Refahı ve Koruma*, 3. baskı, Ankara: Eğiten Kitap Yayınları, 167-202.
- Köker, Eser (2007). Popüler Kültür Bağlamında Günümüz Toplumlarında Çocukluğa Verilen Yeni Biçim ve İşlev, Nihal Ahioğlu ve Neslihan Güney (Haz.), *Popüler Kültür ve Çocuk*, Ankara: Dipnot Yayınları, 7-18.
- Müftü, Gülgün (2011). Çocuk Haklarının Yaygınlaştırılması İçin Medya Sorumluluğu, Mustafa Ruhi Şirin (Haz.), *Çocuk Hakları ve Medya El Kitabı: Anne Baba, Öğretmen ve Medya Çalışanları İçin*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 265-283.
- Onur, Bekir (2007). *Çocuk, Tarih ve Toplum*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Ozgökbil Bilis, Pınar ve Çatalcalı, Ayşe (2012). Toplumsal Cinsiyet Stereotiplerinin Medyada Sunumu ve Popüler Kadın Sanatçılar Örneğinde “Kadın Star” Stereotipleri: Akşam-Hürriyet-Star Gazeteleri, *Erciyes İletişim Dergisi*, C. 2, S. 3, 24-38.
- Öcel, Nilüfer (2001). *Türk ve Dünya Sinemasında “Çocuk” İmgesi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Özgen, Murat (2006). *Gazetecinin Etik Kimliği*, 3. baskı, İstanbul: Set-Systems Yayıncılık.

- Pembecioğlu, Nilüfer (1997). Çocukluklarını Yitiren Çocuklar Üstüne, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, S. 6, 253-277.
- Pembecioğlu, Nilüfer (2006). *İletişim ve Çocuk: İletişim Ortamlarında Çocuk ve Reklam Etkileşimi*, 2. baskı, Ankara: Ebabil Yayıncılık.
- Polat, Oğuz (2001). *Çocuk ve Şiddet*, İstanbul: Der Yayınları.
- Postman, Neil (1995). *Çocukluğun Yok Oluşu*, Kemal İnal (Çev.), Ankara: İmge Kitabevi.
- Rigel, Nurdoğan (1995). *Haber, Çocuk ve Şiddet: Üretim, Kitle İletişim ve Tüketim Sürecinde Haberin İncelenmesi*, İstanbul: Der Yayınevi.
- Saygılı, Sefa (2013). *Çocuk Psikolojisi*, 28. baskı, İstanbul: Nesil Yayınları.
- Stempel III, Guido H. (2003). İçerik Analizi, Murat S. Çebi (Der./Çev.) , *İletişim Araştırmalarında İçerik Çözümlemesi*, Ankara: Alternatif Yayınları, 103-123.
- Şirin, Mustafa Ruhi (2012). *Dersimiz Çocuk: Çocuk Üzerine Düşünce Yazıları*, 2. baskı, İstanbul: İz Yayıncılık.
- Tan, Mine (1994). Çocukluk: Dün ve Bugün, Hazırlayan: Bekir Onur, *Toplumsal Tarihte Çocuk*, Sempozyum 23-24 Nisan 1993, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 11-30.
- Terkan, Nurullah (2011). *Çocuk ve Medya: Popüler Çocuk Dergilerinde Egemen Söylemlerin Kuruluşu*, Ankara: Savaş Yayınevi.
- Tokgöz, Oya (2013). *Temel Gazetecilik*, 10. baskı, Ankara: İmge Kitabevi.
- Yaktıl Oğuz, Gürsel (2000). Cinsiyet Rollerini İle İlgili Stereotiplerin Televizyonda Sunumu, *Kurgu Dergisi*, S. 17, 35-43.
- Yalçın, Cemal (2003). Sosyolojik Bir Bakış Açısıyla İnternet, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 27, S. 1, 77-89.
- Yazıcıoğlu, Yahşi ve Erdoğan, Samiye (2011). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 3. baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yılmaz, Kürşad ve Ersoyol, Habibe (2013). Medyanın Değişen Çocukluğa Etkisi Konusunda Veli, Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Görüşleri, *International Journal Of Socience Science*, S. 6, 759-777.
- Yüksel, Eylem (2014). *Çocuk ve İletişim: Çocuğumla Diyalog*, İstanbul: Ekinoks Yayınları.
- Ziyalar, Neylan ve Salihoğlu, Seda (2010). 2006 Yılında Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman Gazetelerinde Çıkan Mağdur ve Şüpheli Konumdaki Çocuklara İlişkin Haberler, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, S. 38, 121-140.

İnternet Kaynakları

Basın İlan Kurumu Resmi İnternet Sitesi, (Çevrimiçi) www.bik.gov.tr/gazeteler/ , Erişim Tarihi: 15.06.2015.

Introducing Children's Rights, (Çevrimiçi) http://elearning-events.dit.ie/UNICEF-TK/unit1/1_4_2.htm, Erişim Tarihi: 31.10.2015.

Mora, Necla (2007). Medyada Çocuk Temsilleri ve Medya Okuryazarlığı, 4. Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi & 4. Uluslararası Çocuk Filmleri Festivali ve Kongresi "Risk Altındaki Çocuklar", İstanbul: İstanbul İletişim Fakültesi, (Çevrimiçi) <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/medyacoc.htm>, Erişim Tarihi: 08.11.2015.

Gazeteler

01.03.1985-31.03.1985 Tarihleri Arasında Yayımlanan *Cumhuriyet ve Milliyet* gazeteleri.

01.03.1995-31.03.1995 Tarihleri Arasında Yayımlanan *Cumhuriyet ve Milliyet* gazeteleri.

01.03.2005-31.03.2005 Tarihleri Arasında Yayımlanan *Cumhuriyet ve Milliyet* gazeteleri.

01.03.2015-31.03.2015 Tarihleri Arasında Yayımlanan *Cumhuriyet ve Milliyet* gazeteleri.